

I.S. BAX DÓRETIWSHILIGINDE G-DUR MENUETI.

Quyash Qalenderov

Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis
filialı “**Ulwma kásiplik hám social-
gumanitarpánler**” kafedrası “Muzıkatanıw”
bóliminiń 1-basqısh studenti
Ilimiybasshı: **Nodira. Rajabova**

Annotaciya: Barokko dáwiriniń ullı kompozitorı I.S.Baxtıń ómirinen qısqasha sóz etetuǵın shıǵarmaları, menuet haqqında maǵlıwmatlar aytılp G-dur menueti haqqında sóz etiledi.

Gilt sózler: Melodiya, menuet, janr, klavir, tonallıq, sonata, xoral

Анатация: О жизни великого композитора эпохи барокко И.С. Баха рассказывается часть, его произведения, о менуэте.

Ключевые слова: мелодия, менуэт, жанр, клavier, тональность, соната, хорал.

Anatatsia: A piece of the life of the great composer of the Baroque era J.S. Bach is described, focusing on his works and the menuet.

keywords: Melody, menuet, genre, piano, tonality, sonata, choir.

Barokko dáwiriniń nemec kompozitorı Iogan Sebastyan Bax 1685-jıl Eyzenaxda dúnyaǵa keledi. Baxlar áwladınıń barlıǵınıń muzika menen baylanısı bar edi. Bax shańaraǵında nayshılar, organshılar, skripkashılar, trubashılar, bar edi. Bax toǵız jasınan baslap jetim qaladı hám aǵası Baxtı óz tárbiyasına aladı. Baxtıń aǵası belgili kompozitorlardıń shıǵarmalarınıń qol jazbasın tayarlar edi. Bax dápterdi jasırınsha alıp keshki waqıtta aydın sáwlesi arqalı ózine kóshirip alatuǵın edi. Bul jaǵday altı ay dawam etedi hám kishkene kompozitordıń kózine zıyan keltirip kóriw qábileti páseyip bardı.

I.S.Bax on bes jasınan baslap ġarezsiz jasaw ushın Luneburgqa kóship ótedi. Baxtıń dóretiwshilik jolı 1703-jıldan baslanadı. Kompozitordıń dóretiwshilik jolında diniy shıǵarmalar: messa, oratoriya, motetler, diniy, kontatalar(199), skertso, sonatalar, menuetler, goldverg varyacıyalar, fantaziya, tokkata, preludiya hám fugalar, 8 kishi preludiya hám fuga, 18 xorallar, 24 qayta islengen xorallar, suitalar: 6 fransuzsha 6 inglizshe, eń belgili shıǵarması “Jaqsı temperacıyalanǵan klavir”: 1-bólim 24 preludiya hám fuga, 2-bólim 24 preludiya fuga.

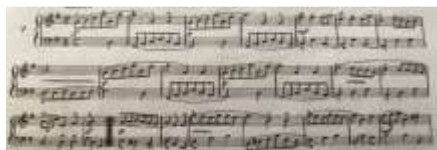
Menuet (frans. menuet, menu pas - mayda qádem sózinen) - qáddi. fransuz xalıq oyını. XVII ásirde baslap (Lyudovik XIV sarayında) ball oyını retinde belgili bolıp, " patshalar oyını" hám de " oýınlardıń patshası" atlarına iye bolǵan. Tez arada pútkil Evropa mámleketlerinde keń tarqalǵan. Saldamlı, kishi peyil háreketlerden ibarat. Muzıka ólshewi 3/4. Keyinirek dóretiwshiliginde kompozitorlıq muzika rawajlanıp, opera hám balet (dáslepki úlğileri - J. B. Lyulli), kamer-ásbap muzika janrları - syuita (Paxelbel, I. S Bax, G. Gendel), sonata (I. Gaydn, v. Motsart) hám de simfoniya (Mangeym mektep, I. Gaydn) ġa kiritilgen. Sonıń menen birge, J. vize, P. Chaykovskiy, K. Depyussi, M. Ravel, B. Bartok, S. Prokofyev, I. Stravinskiy, dóretiwshiliklerinde qollanılǵan. Sol qatarda menuet óz aldına janr hámde sonata janrında úshinshi boliminde de keledi. Eger sonata tórt bolimli bolsa úshinshi bólimi menuet kórinisinde jazıladı.

I.S.Bax menuet janrında da dóretiwshilik etken. Mısal etip alsaq, ápiwayı G-dur 3 bólimli repriyızalı formada jazılǵan menuetı. Menuet G-dur tonallıǵında 3\4 ólshemde jazılǵan. 3

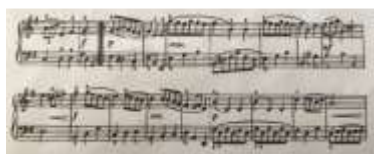
A	B	A ¹
16 t	16 t	8 t
G	e-G	G
T S T D T	D t D t T S D	T S T S T

Birinshi bólim G-dur tonalında jazılıp 16 takttı eki gápti quraydı. Melodiya eki qolǵa almasıp ushırasadı. Melodiya tiykargı sesler menen dúziledi. Ekinshi gáp sekvensiyaǵa

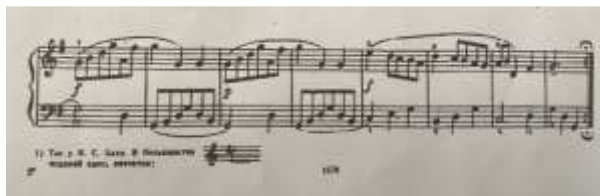
tiykarlanıp mf menen ekinshi bólimge alıp keledi hám ózgergen halda qaytalanadı. Birinshi bólim D (daminanta) arqalı T (tonika)ğa juwmaqlanadı.

Ekinshi bólimi on altı takt hám eki gápten ibarat. Birinshi taktinde e-mollğa taqqoslama ushırasıp segizinshi taktte óziniń tonallıǵına G-durğa qaytadı Menuettiń hawiji ekinshi bólimde kelip lya 2- oktava lya da mi minorda (mf) menen ózin kórsetedi. Hám majorlı D menen e-mollğa salıstırmalı sıpatında G-durğa sheshiledı. Menuet hawijiniń eń bálent dawısı triol, salıstırıw menen birgelikte hawijdi bay dinamik belgilerdiń keliwi menen kórsetedi. P cresc mf cresc f dim Ekinshi bólim D (daminanta) p (piano) menen juwmaqlanadı. D t D t D t T S D

Úshinshi bólim A¹ bolıp birinshi bólimniń ekinshi abzac ta qaytalanadı. Úshinshi bólim repriza qısqartılǵan bolıp cresc arqalı f menen baslanadı. Repriza birinshi bólimniń ekinshi gápi menen tawsıladı. Úshinshi bólim tolıq T (tonika) menen juwmaqlanadı. T S T S T

Nátiyjede I .S. Baxtıń G- dur menuetı ápiwayı úsh bólimli repriyası qısqartılǵan formada jazılǵan. Bul ayaq oyın 3 4 ólshemde orta tempte jazılǵan Ayaq oyın janrı I. S. Bax dáwirinde kóp rawajlangan. Ásirese, Suiyta toplamında jeke bólim bolıp keledi. Bul menuettiń fakturası qolaylı tez yadqa kiretuǵın shıǵarma bolıp fortepianoda shınıǵıw

retinde de shertiwge júdá qolaylı. Dinamik belgilerdiń tez almasıp keliwi shertiw sheberligin bayıladı.

Paydalanılğan ádebiyatlar:

1. A.X. Trigulova “Xorijiy musiqa adabiyoti” Toshkent “ILM ZIYO” 2009-jıl
2. G.Tursunova, R.Tursunova “Jáhán muzika tariyxı”. Nókis “ILIMPAZ” 2023-jıl
3. Ru wikipedia .org Бах_Иоган_Субастьян
4. Ю. Байнков, И. Гусин “Краткий биографический словарь композиторов” Ленинград “музыка 1987”